

FEUILLETON.

Toneel te Parijs.

Parijs, 13 April.

Théâtre de l'Oeuvre: „La Brebis égarée”; drie bedrijven met een proloog, van Francis Jammes.

Een gewild-kinderlijke en daardoor kinderachtige cents-prenten-geschiedenis in 16 tafereelen:

1e. Pierre, de wazige maar pretentieuze dichter, in zijn soberlijk gemeubilleerd verzenlaboratorium gezeten, beschouwt, met gepaste aandoening, de op een aarden kommetje geschilderde bloemen en vertelt ons in een gewollen monoloog, dat hij Françoise bemint, de wettige echt-genoot van zijn school-vriend en boezem-kameraad, Paul, maar dat hij vanwege de boezem-kameraadschap, zijn liefde deugdzamenlijk zal verzwijgen voor derzelver voorwerp.

2e. Een argelooze dienstmaagd overhandigt den poët een brief van mevrouw Paul, geboren Françoise, in welke missieve Pierre wordt uitgenoodigd zich dienzelven na-middag om vier uur te bevinden op het landgoed „Les Cerises”, waar-van de eigenaar en bewoner, Paul, tot vijf uur afwezig zal zijn. De adressante verklaart haar liefde aan geadresseerde, voor wien zij bereid is „haar eer en hare kinderen” plus „Les Cerises” — op te offeren. Pierre leest en herleest het publiek den brief voor, hapt op een zeer-in-het-oog-loopende manier naar lucht, consulteert nog een paar keer de bloemen op het kommetje en kondigt zeventien maal coram populo aan, dat hij dien mid-

dag om vier uur niet naar „Les Cerises” zal gaan.

3e. — 15 uur 57 = 3 minuten voor vier in den namiddag, ouden stijl.... In de „dernier cri” gestoofde eetzaal van het landgoed „Les Cerises” neemt de even achterdochtlooze als zijn-naasten-minnende Paul, die op ziekenbezoek uitgaat, uittrekt, afscheid van zijn verraderlijke huisvrouw. Claudine en Jacquot, de onnoozele lammeren van het aanstonds te verdolen schaaap, vergezellen hem op zijn harmhartigheids-tournée. — De lichtzinnige Françoise leest ons, een goed half uur lang, schoone Virgillaansche verzen voor van Francis Jammes.... bewijs van veel liefde voor de poëtische kunst, terwille waarvan haar veel zal worden vergeven.

4e. — Pierre, piek-fijn gekleed — de vonw in zijn broek, blijft, door al zijn lotgevallen heen, onberispelijk correct — komt binnen, zegt: „dag mevrouw!”, en begint een verhandeling over een liefdes-drama in verzen, dat hij den een of anderen dag hoopt te voltooien. De arglistige Françoise ontfutselt hem, zonder groote inspanning, de confidentie, dat de heldin van het stuk precies op háár lijkt, en waarschuwt hem dan, terwijl zij naast hem gaat zitten op de hyper-moderne en hoogst-oncomfortabele canapé, dat zij Paul om klökslag vijf thuis verwacht.... „En hoe laat is het nou?” vraagt de dichter. „Vijf minuten vóór vijf”, antwoordt Françoise, en haar wuften blik doordringt hem tot op het gebeente. Hij heeft nog niet den tijd zijn verleidster een kus op de rechterwang te drukken als Paul en de twee kinderen van hun liefdadigheids-excursie terug- en binnenkomen. En wanneer Paul, bij wijze van begroeting, Françoise óók een zoen wil geven en daartoe de-zelfde rechterwang uitkiest, dan weert het bedriegelijke schepsel hem af en zegt: „Neen, dáár niet!.. Ik heb kiespijn aan dien kant.”

50. — Pierre zit in zijn studio — zie tafereel 1 — te zweeten over een spoorboekje (te oordeelen naar de moeite die ik zelf heb met het wijs-woorden uit zoo'n ding, lijkt mij dit de pijnlijkste episode van het sombere drama). Uit de stations, die hij afleest, maken wij op, dat hij naar Spanje wil, met Françoise. — Aan zijn niets-kwaads-vermoedende brave moeder, die hem nog vijf lapjes van 100 — vijf leelijke bank-biljetten van Luc Olivier Merson — in de hand stopt, heeft hij het fabeltje op de mouw gespeld, dat hij naar Parijs moet, om met een uitgever de publicatie van zijn groot liefdesdrama-in-verzen te bespreken.

60. Een straat in Burgos. — Pierre en Françoise, de voortvluchtige echtbreukelingen, staan over een balustrade te kijken naar de uitstalling van een kruidenier, die, behalve in knoflook-worstjes en gewijde kaarsen, ook handel drijft in doodkisten. Françoise heeft stukken schoenen aan en Pierre is slecht gehumeurd, twee gegevens, waaruit kan worden opgemaakt, dat onze zondaars het „niet breed" hebben.

70. Een kamer in een 16e-rangs hôtel. — Françoise heeft een naren droom gehad: zij zag haar kinderen, Jacquot en Claudine, in de doodkist liggen. Pierre, die een baantje heeft gevonden aan een bank, en héél erg in zijn schik diende te zijn met de twee-honderd peseta's, die hij elke maand uitbetaald krijgt voor werk, dat hij niet uitvoert — hij doet niets als jereміeeren en zijn zondigheid betreuren — maakt haar een standje wegens haar egotisme, dat haar, zegt hij, meer aan haar kinderen en, vermoedelijk, ook aan Paul doet denken dan aan hem. Françoise verweert zich zachtmoediglijk tegen deze aantijgingen en Pierre gaat naar zijn kantoor.

80. De dienstbode van het hôtel komt Françoise waarschuwen, dat de waschvrouw, die al in geen vier maanden is betaald, niet langer op haar geld wil wachten, en met den deur-

waarder dreigt. Françoise vindt dit hoogst-onbeschaamd van het mensch en besluit om haar ring — een cadeau van Pierre — naar den lommerd te brengen.

90. De goddelooze pandhuishouder begint met aan Françoise te vertellen, dat de ring, waarvoor Pierre, toentertijd nog zwaar verliefd, 1200 pesetas betaald heeft, zoo goed als niets waard is. Toch wil hij, omdat zij het is, er 300 pesetas voor geven. Françoise neemt het bloedgeld aan, maar weigert met beslistheid en waardigheid, den kus, dien de wulpsche, maar leelijke prestador, van haar verlangt. „Waarom beledigt Gij mij, Mijnheer!" werpt zij hem, hooghartiglijk, voor de knobbelige platvoeten. Exit Françoise.

100. In plaats van te werken houdt Pierre, op zijn kantoor gezeten, een langdradige alleenspraak, waaruit blijkt, dat hij liever ergens anders zat en ook niet bijster verliefd meer is.

110. De kamer in dit 16e-rangs hôtel. — Pierre en Françoise zitten aan een vegetarisch maal, door laatstgenoemde met tranen bevochtigd en door den ander met bittere opmerkingen gekruid. — Françoise klaagt over pijn aan haar rechterachouder en Pierre zegt dat hij er den dokter bij wil halen. „Maar wij kunnen geen dokter betalen, mon pauvre ami!", merkt Françoise op. Pierre klapt zich voor 't ex-dichterlijke voorhoofd, zet zijn hoofd op en verlaat het vertrek.

120. Op Pierre's kantoor. — De bank-directeur, een heerschap met een braven witten baard en in een deugdzame gekleede jas, vertrouwt Pierre een paar aan-te-teekenen brieven toe. Op de kennisgeving van zijn employé, dat deze hem een dienst te vragen heeft, deinst de financier terug en zegt: Zeker weer om een voorschot, wát? Nee, man, daar kom ik niet van in! Je hebt al tweemaal voorschot gehad, waarvan nog niets is afbetaald..... — Wat de directeur, op Pierre's aandringen, wél wil doen, dat is aan zijn vriend, administrateur van het

gemeentelijk ziekenhuis, verzoeken om Françoise, die een levensgevaarlijke operatie moet ondergaan, gratis op te nemen en te doen behandelen.

13e. In de kamer van het ziekenhuis waar Françoise, in afwachting van de morgen plaats te hebben operatie, te bed ligt. Bezoek van Pierre aan wien zij opdraagt om, indien zij mocht komen te sterven, aan Paul te schrijven dat zij, in haar laatste oogenblikken, met liefde aan hem en aan de kinderen heeft gedacht.

14e. In de kapel, waar Pierre, op de knieën liggend, om „méér licht“ bidt. Wat hij, van al wat Françoise en hem overkomen kan, het ergst vreest, is, dat hij haar, „wier ziel hij, met de zijne, in den afgrond heeft gestort en die hij daar niet uit heeft weten te redden“, misschien tot den eeuwigen dood heeft gedoemd door hun misdaad, en dat hij-zelf, „even verblind als zij, na zijn dood tevergeefs zal moeten zoeken naar haar, die zijn leven was.“ — Een capucijnemonnik die, ongezien, Pierre's gebed heeft aangehoord, geeft den jongen man den wijzen raad om op staanden voet van Françoise af te zien. Advies onmiddellijk opgevolgd door Pierre, dien wij zonder hartzeer van het tooneel zien verdwijnen.

15e. In het ziekenhuis. — Françoise, te bed liggend na de goed geslaagde operatie, leest een roerenden brief voor van haar man, wiens huis voor haar open staat, wiens hart en wiens armen bereid zijn om haar te ontvangen „indien ooit de dag komt, dat zij behoefte mocht gevoelen aan een zeker toevluchtsoord.“

16e. De terugkeer van het „verdoolde schap“. — Dit is de laffe Zondagachool-geschiedenis met mystico-symbolische pretenties — de verbeelijking van het uitsluitend-Christelijke berouw, de uitsluitend-Christelijke braafheid-in-het-algemeen — door Lugné-Poe, gewoonlijk beter geïnspireerd, en scène gezet en opgevoerd voor een beneden-vriespustelijk publiek, dat, wat ook de bedoeling was

van den auteur, de „moraal“ van het „stuk“ niet anders kon begrijpen dan zóó: „Loop nooit weg met een ander-mans vrouw tenzij je geld genoeg hebt om het mensch aangenaam bezig te kunnen houden.“.....

De hatelijke platheden in het slót-bedrijf, waar Jammes — al te gemakkelijk procédé! — als „avocats du diable“ en vertegenwoordigers van het materialisme, een koppel „plus que nature“-liederlijke personages hun „beginzelen“ laat verkondigen, wisschen nog de herinnering uit aan wat er zachts en liefelijks is in enkele verzen van den proloog:

— Rapportez aux bergeries,
La brebis qui est meurtrie.

— Ramenez à son mari,
Celle qui tremble et périt.

Waar de dichter — excusez du peu — zich in dezen zelfden proloog voorstelt als de liff-propagandist en woordvoerder des Heeren:

Trop longtemps on a eu peur,
De nommer notre Seigneur.

Je le sortirai de l'ombre,
Même seul, devant le nombre.

Car il est toujours vivant,
Et il vous parle à présent....

Daar had hij zich de overwinning, waarvan hij, in deze omstandigheden, toch immers zeker was, een beetje moeilijker kunnen maken, al was het maar voor den schijn geweest.
Il faut savoir jouer la difficulté.....

ALEXANDER COHEN.

« Toneel te Parijs », *De Telegraaf*, 24 avril 1913, édition du soir, p. 5.